

NOTA BENE

6 2023

Príbeh

32

Včielka z Kramatorska

Jana Čavojská

*Irina Sidorenko musela utekať pred ruskou agresiou,
ani na deň však neprestala vyrábať maskovacie
sieťky pre ukrajinských vojakov.*

Ukrajinský vidiek. Zablatené ulice, deravé cesty. Dedinky, v ktorých mladí nevidia dôvod ostať a starí vymierajú. Nejaká tak vyzerá Kutsivka v čerkaskej oblasti. Po niekoľkodňovej ceste z Kramatorska sem vlni v apríli prišla Irina Sidorenko s manželom Vladimirom, dcérou, zaťom a vnučkou Darinou. A zostali.

Irinu som stretla v Kramatorsku pred siedmimi rokmi. Energická žena tam organizovala skupinu dobrovoľníkov, ktorí sa nazývali Včielky a vyrábali maskovacie siete pre vojakov na Donbase. Vojnu mali celú dobu rovno za rohom – a Irina si to veľmi dobre uvedomovala. Silou mocou sa vtedy okrem pomoci chlapcom na fronte snažila zvrátiť názor svojich spoluobčanov zo západu krajiny, že všetci na východe si želajú Rusko. Neváhala celú noc cestovať autobusom do Kyjeva aj s ukrajinskými zástavami a prázdny nábojniciami pozbieranými na bojiskách východnej Ukrajiny, na ktoré kramatorské Včielky maľovali kvety a žltomodré pruhy a predávali ich ako suveníry, aby utržené peniaze poslali vojakom. Považovala za svoju povinnosť povedať obyvateľom hlavného mesta, že aj oni v Kramatorsku sú Ukrajina a že robia všetko, čo je v ich silách, aby to tak zostalo.

Na víťazstvo

Dnes je situácia iná. „Na začiatku som sa držala lepšie. O vojne som už za tých osem rokov ruskej agresie na východe Ukrajiny vedela svoje. No postupne vychádzali najavo hrozné veci, ktoré ruskí vojaci robili Ukrajincom na okupovaných územiach. Surový ruský útok na kramatorskú železničnú stanicu bol obrovskou tragédiou. Dostávam stále viac správ o tom, že niekto z mojich príbuzných, priateľov a známych zahynul. Na fronte zomierajú deti a vnuci mojich kamarátov,“ hovorí Irina so slzami v očiach. Ruštinu už nepoužíva. Chce rozprávať len ukrajinsky. Nie jazykom agresora a vraha.

Lenže nebola by to ona, ak by dovolila smútku ovládnuť svoju dušu. O chvíľu si utrie slzy a opäť sa usmieva. Poznamená niečo povzbudzujúce, pre ostatných a trochu aj pre seba. Verí v šťastnejšiu budúcnosť, verí vo víťazstvo. Zo Slovenska som jej priniesla fľašu vína. „Odložíme si ho

a potom si ním pripijeme na víťazstvo... To isté sme si povedali, keď sme v roku 2014 dostali fľašu šampanského, ani nás vtedy nenapadlo, že na to budeme čakať tak dlho...“

Prvá sprcha

Po tom, ako Rusko vlni vo februári napadlo Ukrajinu a hlavne na východe sa rozbehli intenzívne boje, chcela Irina aj s celou rodinou vydržať v Kramatorsku a pomáhať. Naďalej organizovala dobrovoľníkov a neúnavne vyrábala maskovacie siete. No boje sa koncom marca 2022 priblížili príliš. „Uvedomila som si, že falošné hrdinstvo už nemá žiadny význam a lepšie bude odísť. Ak by sme zostali a niečo sa nám stalo, aj tak by sme nikomu nepomohli.“ Preto zbalili to najnutnejšie – v prvom rade, samozrejme, materiál na maskovacie siete – a naphali sa do auta. Vnučka Darina mala čerstvo vodičák. Dovtedy šoférovala len raz, do Bachmutu a naspäť. No pripadla jej úloha vyviezť celú rodinu z Kramatorska do bezpečia. Boli to tri dni na ceste. A dva dni po ich odchode dopadli bomby na železničnú stanicu, kde práve matky s deťmi čakali na evakuačný vlak.

„Išli sme a nevedeli sme kam,“ pokračuje Irina. „V mestách a dedinách ponúkali odídencom nocľah a jedlo. Nevieam, ako sme dorazili sem, do Kutsivky. Je to malá dedina. Do školy chodí len pár detí a nepotrebnú celú veľkú budovu, preto ju starosta premenil na ubytovanie pre odídenecov. Zostali sme na noc a už sme neodišli.“

Rodina najprv bývala v škole. Keď sa Irina po prvej noci zobudila, prvé, čo urobila, bolo, že zašla za riaditeľom a poprosila ho o priestor na výrobu maskovacích sietí. Dal jej k dispozícii nepoužívanú triedu. Okamžite tam natiahla svoje rámy a povrázky. Cez Facebook zháňala od známych vhodný materiál. S manželom Vladimírom prácu neprerušili ani na deň. Hotové sieťky posielajú vojakom väčšinou poštou – aj keď to znamená cestovať tridsať kilometrov autobusom na najbližšiu poštu.

V lete si Sidorenkovci prenajali v Kutsivke domček. Tradičný ukrajinský vidiecky dom, vybielený vápnom, s okennými rámami natretými namodro. Jeho staručká majiteľka zomrela pred tromi rokmi a odvtedy bol neobývaný. Nie je tu vodovod a má

len latrínu na dvore. Irina ukazuje plastovú nádrž s kohútikmi, ktorú si namontovali do kuchyne na umývanie rúk. Umývanie tela je komplikovanejšie – Irina spomína na leto, keď sa nastahovali a Vladimir jej na záhrade vyrobil solárnu sprchu. Po týždňoch provizória v škole sa vtedy prvýkrát normálne osprchovala.

„Ludia nás tu privítali veľmi pekne,“ pokračuje Irina. Aj preto si Kutsivku zamilovala. Páčili sa jej kvitnúce stromy, poznala už mená všetkých kráv a býčkov pasúcich sa na hospodárstvach okolo. Hoci je domček malý, na bývanie si Sidorenkovci vyčlenili iba jednu z dvoch izieb. V tej druhej uskladňujú materiál a vyrábajú sieťky. Nezastavia ich ani výpadky elektriny, vtedy pracujú s čelovkami. Irinine siete sú medzi vojakmi žiadané. Posielajú jej fotografie na tému: nájdi svoju maskovacu sieť. „Niekedy mám naozaj problém ju v odfotennom teréne rozoznať,“ smeje sa Irina.

Mačka z mesta

Vnučka Darina zas vyrába bižutériu. Náhrdelníky, náramky a náušnice z korálok, k tomu srdiečka v ukrajinských farbách a brošničky pre deti z hlíny. Prázdne nábojnice, ktoré jej sem posielajú vojaci výmenou za maskovacie siete, dekoruje plastickými hlinenými kvetmi a dopĺňa ich o krúžky na kľúče. Výťažok z predaja ide na podporu vojakom.

Aj svoj byt v Kramatorsku dali Sidorenkovci k dispozícii armáde. „Je to fajn, naši chlapci polievajú kvety, starajú sa o všetko a občas nám pošlú fotky, čo je nové,“ usmieva sa Irina a ponúka do čaju domáci med, ktorý dostala od susedov. Opäť nejde elektrina. Kým ide, čaj si vždy navaria dopredu do termosky a po zvyšok dňa fungujú na powerbankách.

„Myš!“ zakričí zrazu Darina. Zvieratko prebehne po posteli, odtiaľ na záves, okenný rám, druhým závesom dole a zmizne niekde v rohu. Strieborná mačka zatiaľ pohodlne vylihuje na stoličke. „Mačka z mesta. Myši nechytá. Bojí sa ich a uteká pred nimi,“ podotkne Irina. Drží sa, hoci kvôli životu, aký tu teraz má, a hlavne kvôli situácii v jej krajine jej občas vyhŕknu z očí slzy. No rýchlo ich zaženie svojím neporaziteľným optimizmom. Veď má prácu, ktorú treba urobiť. Pre vojakov brániacich Ukrajinu.

NOTA BENE

6 2023

Príbeh

33